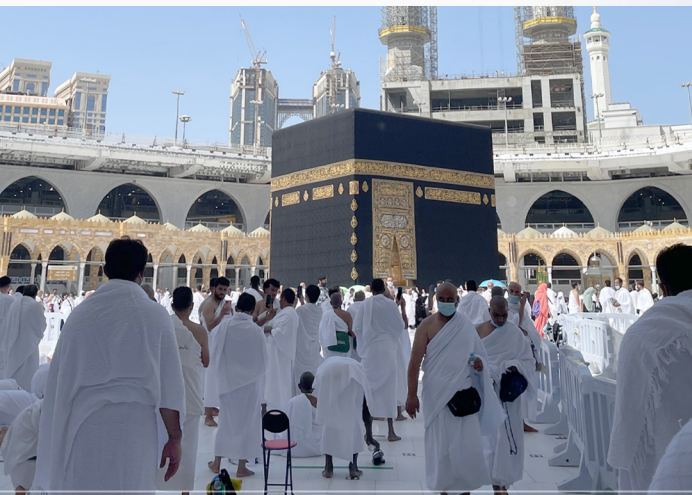

umura mankutu
n'a kitiw
lasurunyalen.

Bambara

بمباري

umura mankutu n'a kitiw lasurunyalen.

Tanu be Ala ye duniya bee tigi, seli ani kisi
b'an ka Nabijuman Mamadu kan, an'a
somogow n'a dijɛɲogonw bee.

O tɛmɛnen kɔ:

Ni ye bataki kuntaalasurun do ye
umura mankutu n'a kiti n'a ladabuw
kan, umurakɛla mago be jo min na an
y'an banba o bangeli kan.

An be Ala deli a k'a baara n ke Ala
kama baara ye, a ka ke ka silamew bee
nafa n'a ye.

Silameya konofɛnw labaarali farajogon-
kan kanw na o donnibaa kulu.

A folo: Bàto mineli sarati

Bàto te mine Alakɔɔtalen yɔɔ fo sarati fila ka dafa a la:

Dusukun jeyali:

a k'a ke Ala kaman ani lahara don nininni, Alakɔɔtalen ko:

قال الله تعالى: ﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ﴾.

"U ma yamaruya ni foyi ye f'u ka Ala bàto kɔnɔnanjeya la a le Ala ye, u tilennen diine kan".^(1,2) [bangenni suran: 5]

Kira fana ko neema ni kisi be a ye :

«إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى».

" i k'a don baara bee be naniya de bolo, fen be hadamaden bee ye i ye min naniya"⁽³⁾

Tùgùli kira ko kumakan ni baara la,

kira ko neema ni kisi b'a ye:

«مَنْ أَحَدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ فِيهِ فَهُوَ رَدٌّ»

"ni mogo min ye ko kura sindi anka ni diine n la min t'a la, o be la segin"⁽⁴⁾.

Musilimu ka lakalencogo do la (1718):

«مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ».

" Ni mogo min ye baara do ke min t'an ta ye o be la segin "⁽⁵⁾

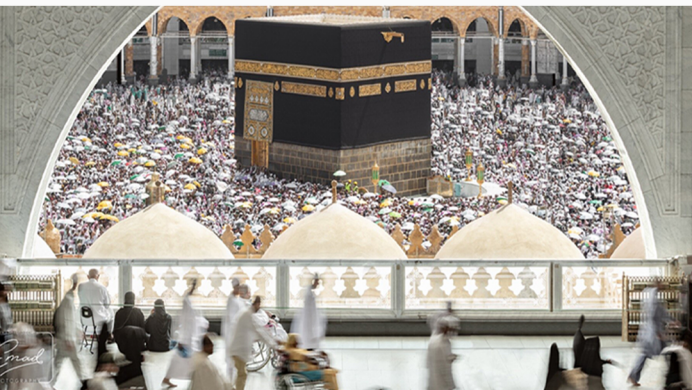
1- O kɔɔ: u jesilen a ma a n'a bàtoli, u ko donnen ka bo a tàna bee ma. Saadi ka fasari (furaje 538)

2- Diine: Silameya

3- Bukari y'a màfile, jàte (1) la, ani Musilimu jàte (1907) la.

4- Bukari y'a màfile, jàte (2697) hake la, ani Musilimu jàte (1718) la.

5- Musilimu y'a màfile, (1718) jàte la.

A filanan: Umura mankutu n'a kitiw dɔɔni kiti

A ka kan ni mɔgo min y'a laɓini ka Alakɔɔrtalen bɔto ni bɔto do ye, a k'a keɓoko kalan kira ka taasira kan neema ni kisi b'a ye; yaasa a ka baara ka ben kira ta ma kisi b'a ye, kira tun kera a be mɔgow lasu ka taa a ka kanda n'a tugunɔɔnyali de ma; a minena Huweyirisi den Maliki la Ala dijena a ma a ko: kira ko neema ni kisi b'a ye:

«صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي».

"aw ye seli i n'a fo aw ye n ye ka seli cogomin "⁽⁶⁾

A minena jabiri la Aladijena a ma a ko:

«رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرْمِي عَلَى رَأْسِهِ يَوْمَ النَّحْرِ وَيَقُولُ لِنَأْخُذُوا مَنَاسِكَكُمْ، فَإِنِّي لَا أَدْرِي لَعَلِّي لَا أَحُجُّ بَعْدَ حَجَّتِي هَذِهِ».

"ne ye kira ye neema ni kisi b'a ye a be ka bonni ke sitaneɓonyoro la a be k'a fo: a y'aw ka hiji keɓogo laje n fe; ne t'a don ni n be na hiji were ke ni kɔfe"⁽⁷⁾

6- Bukari y'a mafiɓe, (6008) jaɓe la.

7- Musilimu y'a mafiɓe, (1297) jaɓe la.

A sabanan: Umura fusamanciya

**Fusamanciya fila be umura la:
bakuruba ani kerengerennen.**

bakuruba ye:

■ A minena abi hureyirata la Ala dijena a ma a ko: **kira** ko nɛɛma ni kisi b'a ye :

«الْعُمْرَةُ إِلَى الْعُمْرَةِ كَفَّارَةٌ لِمَا بَيْنَهُمَا، وَالْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلَّا الْحَنَّةُ.»

(Umura ke ko fila ni jɔgɔnce jùrùmuw be yaafa, wa sàrà wɛɛ tɛ hiji minenne na ni alijana tɛ) ⁽⁸⁾

■ A minena masuudu den Abudala la Ala dijena a ma a ko: **kira** ko nɛɛma ni kisi b'a ye:

«تَابِعُوا بَيْنَ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ، فَإِنَّهُمَا يَنْفِيَانِ الْفَقْرَ وَالذُّنُوبَ كَمَا يَنْفِي الْكَبِيرُ حَبَّ الْحَدِيدِ وَالذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ، وَلَيْسَ لِلْحَجِّ الْمَبْرُورِ ثَوَابٌ إِلَّا الْحَنَّةُ.»

(Aw ye hiji ni Umura tùgù jɔgɔn ko, u fila be fàntanya ni jùrùmu wili i n'a fɔ fan ⁽⁹⁾ be nɛɛɛ ni sanun ni warije nɔgo wili cogomin, wa sàrà foyi tɛ hiji numan na fo alijana donni) ⁽¹⁰⁾

Kerengerennen o ye sunkalo kɔnɔna ye: a minena abasi den na Ala dijena u ma ko kira ko nɛɛma ni kisi b'a ye:

«عُمْرَةٌ فِي رَمَضَانَ تَقْضِي حَجَّةً مَعِيَ.»

" Umura sunkalo la o be i ko hiji ne nɔɛ " ^(11,12)

8- Bukari y'a màfilɛ, jàte (1773) la, ani Musilimu (1349) jàte la.

9- Numun ni sanunbaarala ka tasuma yɔɔ. Abudulibari ka damine gafe (102/15)

10- Tirimizi y'a màfilɛ(810) ani Nasai, (2631) hake la.

11- Bukari y'a màfilɛ, jàte (1863) la, ani Musilimu (1256) jàte la.

12- O kɔɔ: o bàràji ye hiji ye ne nɔɛ, i n'a fɔ a nana lakalen wɛɛ la cogomin.

Umra cogoya

A folo: ɲaniyatayɔrow kitiw:

ɲaniyatayɔrow: o ye kira ye yɔrow minnu dansigi
neema ni kisi b'a ye ɲaniya ka tà yen mogo min
b'a fe ka hiji wali umura ke.

Ni mogo min temena a dolakelen fe hiji wali
umura keli kama: ɲaniya tàli be diyagoya a ka
yen, wa temeli te dàgà a ye o yɔrow kan k'a sɔrow a
ma ɲaniya tà.

Ni mogo min ka surun makan dugu la ka teme ni
yɔrowkofolen ninnu kan: o ka ɲaniya be tá a ka
yɔrow la; a b'a tà yen hiji ni umura kama.

Min ye makan duguɓenw ye ani mogo min ye
ɲaniya tàli ɲaniya a kɔrow: olu be hiji ɲaniya tà
makan kɔrow, min ye umura ye: u be bo ka taa
lahɔrowma yɔrow kɔfe ka ɲaniya tà yen, i n'a fo yɔrow la
min be weele ko tani-imu o n'a ɲogonnaw.

Ni mogo min kera pankurun kɔrow: o b'a ka ɲaniya
tà ɲaniyatayɔrow kuntilen fan na, a b'a laben ka
naamufini don ka ko a yɔrow ne, n'a seera a fanfela
la a be ɲaniya tà teliya boloma, yakaruyali te dàgà
a ye fo pankurun ka jìgìn pankurunso la, yerekolosi
be dàgà a ye a ka Ala lamineli kumaseɓ fo ka kon
ɲaniyatayɔrow ne temeli nesiran kama; pankurun
teliyakojugu koson.

A filanan: naamu kɛcogo n'a kitiw:

Fɛn nàto ninnu bɛ sariyaya namutabaa ye:

Koli, o ye sunna gɛlɛn de ye cɛ ni muso kan hali min bɛ laada ani bangejoli la.

Sumadiyali ni a bɛ sumadiyalan min sɔɔ latikolon tulu la wali o n'a jɔgɔnnaw a kunkolo n'a bɔnbɔnsi la. Min ye muso ye latikolon tɛ dàgà a le ye kasaduman bɛ min na; yaasa walicɛw kana a kasa sàma.

Naamufini donni, o ye taafe ni lakana de ye, sunna don a ka kɛ jɛman jɛlɛn fila ye wali kura. Doloki dàgàlɛn muso ye min mana a diya k'a sɔɔ māsiri t'a la, fo n'a kɛra a b'a yɔɔmanjanya jɛda datugulan ni tɛgɛdatugulan fila la, a b'a jɛda n'a tɛgɛkanfila datugu ni olu fila tàna ye.

Ɓaniya tàli farida seli kɔfɛ wali nafila o ye suna ye.

A b'a fɔ: (ne ma n y'i lamine Umura la) n'a bɛ ka Umura kɛ mɔgɔwɛɛ ye a b'a fɔ: (ne ma n y'i lamine Umura la karisa ye).

Mɔgɔ min b'a fɛ ka Ɓaniya tà n'a siranen fɛn jɛ min b'a bàli a ka Umura dafali la, a ka kan a ye ka sarati ta Ɓaniya tà waati, a b'a fɔ: (ne ma n y'i lamine Umura la, ni bàliko dɔ ye n bàli dàgàli bɛ kɛ n ye o yɔɔ la) n'a y'o sarati tà ko fɛn y'a bàli k'a ka hiji dafa dàgàli bɛ kɛ a ye wa foyi tɛ kɛ a kan.

O kɔfɛ a bɛ lamineli caya: (n y'i lamine yaa ne ma n y'i lamine, n y'i lamine jɛɲɔgɔn tɛ i la n y'i lamine, tànun ni nɛɛma b'i ye ani mäsàya jɛɲɔgɔn tɛ i la), cɛ b'a kan kɔɔta n'a fɔli ye, o cogoyala muso fana; ni walicɛw t'a kɛɛfɛ. A ka kan Ɓaniya tabaa ye a ka lamineli caya kɛɛnkɛɛnnɛnya la waatiw ni lahalayaw yɛɛma waati i n'a fɔ a kɔɔtali tintin sanfɛ, wali a jìgìnin yɔɔmajiginnen na, wali su ni tile donni. ⁽¹³⁾

13- Mɔgɔ ka ni kumakan n kɔɔ: (n y'i lamine) o kɔɔ jaabili boloma e Ala ye yaa ne tigì, ka tugu ɲɔgɔn kɔ, wa a kɔɔ ye: hadamaden ka a tigì jaabi k'a bàto. " Tànun ni nɛɛma b'i ye ani mäsàya" Tànun : o ye tànulen mankutuli de ye ni dafalenya ye kanun ani bonyali boloma, n'a taanikaseginna a bɛ kɛ màjàmulì ye. Ani nɛɛma: o ye Ala bɛ fusamanciya min kɛ a ka jon kan, k'a bo jinifen sɔɔli la ani ko konnen ɲontili. A ka kumakan (mäsàya) o kɔɔ mäsàya y'i ta ye, Ala kɔɔtalen dɔɔn de ye mäsà ye sanuya b'a ye, a ka kumakan : (farankan t'i la) o kɔɔ fɛn tɛ fàrà Ala kan a ka kɛɛnkɛɛnnen kow la se ni fanga tigì, ka bo a mankutu dafalenw na a bɛ o la mäsàya danbeyali a kelen ye ani dannì ani taasi ni a ka Alaya ye. Donnibaa Useyiminì ka diine kunnafoin n'a ka bataki faranɲɔgɔnkan kuntaalasurunya boloma (96/22)

Lamineli sariyalen do umura la, k'a damine naniya
tali tuma la ka taa see alikaba munumununni
danimɛ ma.

A jakoyalen naniyatabaa kan a k'a Yerekolosi ka
bo naniyata tana ma kow laa a kana bin o kono
fo a ka bo pewu bato la.

A sabanan: munumununni kɛcogo (tawafu)

Ni naniya tabaa donna lahoromamisiri kono a ka
kan k'a kinisen bila numansen ne ka misiri donni
duwawu fo, lakalen kenɛman do min nana o la:
"ne ma i ka hincw bonda yele n ye" a be ni
duwawu n fo a donwaati misiri fen wo fen kono, a
kerenkerennen te ni lahoroma misiri doron ye.

N'a y'a lapini ka munumununni damine a be
Ala lamineli jo k'a kaman bo, kamanbo kɛcogo:
a k'a ka naamufini cemala don kinikaman koro
ka fini kunkolo filana n da a numankaman kan,
n'a tilala munumununni na a b'a ka fini segin
ka taa kɛcogokoro la ka kon munumununni ne;
k'a d'a kan kamanbo dabora munumununni
waati doron de kama.

O kɔfɛ a bɛ gɛrɛ
faarafiman na, a bɛ fara
magarɔgɔɔɔɔɔɔ n'a
kinintɛgɛ ye k'a
sumusumu, n'a
sumusumuni ma nɔgɔya
a ma a b'a fo n'a tɛgɛ ye,
n'a foli ma nɔgɔya a ma
ni tɛgɛ ye a b'a fo ni fɛn
ye min b'a bolo i n'a fo
bere o n'a ɔgɔɔɔɔɔɔ k'a
sumusumu, n'o ma
nɔgɔya a ma a b'a ɔɛsin
fara ma k'a tɛgɛ ɔɛsin a
ma kɔriyali bolo ma a t'a
sumusumu, min ka fusa
a kana ɔgɔɔɔɔɔɔ kɛ ka
mɔgɔw degun wa a bɛ
degun sɔrɔ n'u ye.

A b'a fo fara foli wali
kɔriyali waati ka taa ma:
(Ala ka bon).

O kɔfɛ kinifɛla makaranni ka alikaba bila a numanfɛla la, n'a seera yamanijamana toloman yɔɔ la a b'o maga o la k'a sɔɔ a m'a sumusumu, n'o ma nɔgɔya a ma a kana nɔgɔndigi kɛ, a tɛ kɔriyali fana kɛ.

A b'a fɔ yamanijamana toloman ni farafiman ni nɔgɔn cɛ: (an tìgì dili kɛ anw ma numan na duniya kɔnɔ ani numan lahara i k'an kisi tasuma nankatama).

Tuma wo tuma a bɛ tɛmɛ farafiman na a b'a tɛgɛ kɔri ka taa a ma k'a fɔ: (Ala ka bon).

A ka munumununni tɔ la a bɛ fɛn fɔ min y'a diya ka bɔ Alakosuma ni duwawuw la ani kurana kalan.

Sunna don a k'a sen curancuran munumununni sàba fɔlɔ dɔɔn na, sen curancuran: o ye teliya de ye taama la min na sen paarajɛ bɛ surunya, min ye munumununni tɔ naani ye sen curancuran tɛ o la, a bɛ taama i n'a fɔ laadala a b'a kɛ cogomin.

N'a tilala munumununni na a be taa
iburahima joyoro la a b'a fo:

﴿...وَأَخِذُوا مِنْ مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى...﴾

(Wa aw ka iburahima joyoro mine
k'a ke seliyoro ye), [Misimuso kofo suran 125].

O kofe a be jo fila seli a kofe n'o
nogoyara, n'o ma nogoya a mana
Misiri fan min soro a be seli yen,
fatiha kofe jokofolo la a be Ala
kumakan kalan:

﴿قُلْ يَٰٓأَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾

{ a fo yaa aw kafiriw) [Kafiriw kofo suran: 1]

fatiha kofe jokofilanan la a be Ala
kumakan kalan:

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾

{A fo o de ye Ala ye a kelen do).

[Kononanjeya suran:1]

A naaninan: safa ni mariwa kulu ni jogonɛ taama ke cogoya.

N'a tilala munumununni n'a ka jo fila la, a be bo ka taa
taamayoro la, n'a surunyara safa kulu la a b'a fo:

﴿إِنَّ الْأَصْفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ...﴾

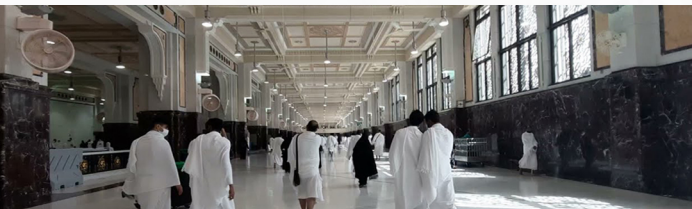
(I k'a don safa ni mariwa ye Ala ka taamasiyenw do ye...)

[Misimuso kofo suran 158].

O kofe a b'a fo

﴿أَبَدًا يَمًا بَدَأَ اللَّهُ بِهِ﴾

<< Ala y'a damine min na n b'a damine o la>>⁽¹⁴⁾.

O kɔfɛ a bɛ yɛlɛn safa kulu kan fo a bɛ alikaba ye wali a fanfɛla a b'a ɲɛsin a ma, a bɛ Ala ka kelenya n'a ka bonya kumasen fɔ, a b'a fɔ:

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ، أُنْجِرَ وَعْدُهُ، وَنَصَرَ عَبْدُهُ، وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ»، ثُمَّ دَعَا بَيْنَ ذَلِكَ. قَالَ مِثْلَ هَذَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ.

" ma foyi tɛ yen fo Ala a kelen do farankan t'a la, mäsàya ni tànu y'a ta ye, a le de bɛ ko bɛɛ latigɛ, ma foyi tɛ yen fo Ala a kelen do, a y'a ka lahidu tiimɛ, a y'a ka ɲon dɛmɛ, a kelen seera jamakuluw la " ,o kɔfɛ a be duwawu kɛ o fila ni ɲogɔncɛ. A b'o ɲogɔn fɔ siyen sàba.

O kɔfɛ a bɛ jìgin ka bɔ safa ka taa mariwa a taamalen, n'a seera taamasiiyɛn ɲɛ bingɛnɛ daminɛ ma a bɛ boli, n'a seera a kuncɛmayɔɔ ma a b'a taama, musow ka boli biribiri ma jini.

N'a seera mariwa kulu ma a sariya la a ye min kɛ safa a k'o kelen kɛ yen (kumasen 2).

O kɔfɛ a bɛ jìgin ka bɔ mariwa kulu kan ka taa safa ta la taama boloma, n'a seera taamasiiyɛn ɲɛ bingɛnɛ daminɛ ma a bɛ boli, n'a seera a kuncɛmayɔɔ ma a b'a taama.

O cogo la fo taanikasegin wolonwula ka dafa, a taali ka bɔ safa ka taa mariwa o ye kelen ye, a ka seginnin ka bɔ mariwa ka taa safa o ye filanan ye.

Alakosuma ni duwawu ni kalan min y'a
diya a ka taama furance kono a be o fo.

A duurunan: kunsigi dili n'a tigeli kɛcogo :

Ni umura kɛla y'a ka munumununni n'a ka
taama dafa a be waajibiya a kan k'a kunkolo
di wali ka do bo a la ni ce do, sunna ye min
ye, dili ni tigeli ka tali ke kunkolo fan be la.

Kundili ka fusa ni do boli ye a la, fo n'a kɛra
hiji waati surunyali ye ni kunsigi te se ka
falen a furance kono, o dakun na do boli a la
o de ka fusa.

Min ye muso ye a le be do b'a kunsigi la
tekedenkonni kuncemala hake la.

ḡaniya tànàw

ḡaniya tànaw ye:

Si dili wali dɔ bɔli a la wali a bɔgɔtili, a kɛra
a fari fan wo fan ye.

Sɔnni bɛɛ tigɛli wali damado senfila wali
tɛgɛfila la.

Kunkolo datuguli ni fɛn ye min bɛ nɔɔ a la, i n'a
fɔ: fugulan, ani kundatugulan, ani jalamugu, ani
fini dali a kunkolo kan, wali finikunkurun, wali
birifini, wali karitɔn,o n'a ɲɔgɔnnaw min
dabɔra kun datuguli kama. Ni kɛɛnkɛɛnna
cɛw de ye mùso sen tɛ a la.

fini donni min be laben farikolo kecogo kama; n'a kecogo ye ladala, i n'a fo: fini kalannen, ani kurusiw, ani dulokiw, ani sendoma finiman n'a goloman. Ni kerengerenna ce de ye muso te don ni koru; a le be bali min na:

Neda datugulan wali nundatugulan min bolen be nedadatugulan fe, neda datuguli be waajibiya a kan walicew donon ne nekoro ni ladala nedatugulan ye; hali ni datugulan n magara a neda la, a sariyale te ka jala bila a kunkolo kan -o n'a jogonw (fini kana neda soru) - nedatugulan see baliya kama a neda la; A dagali dalilu tanyali kama.

Bolomadon donni a tegfila la, tegfila suturali be waajibiya a kan walicew nekoro n'a donni ye a ka fini koru.

Latikolon munni fini na, wali naamufini na.

Gerekan felafen fagali, wali a feleli hali n'i m'a faga.

Maminɛ, a yere ye wali mogowere.

Furusirili.

Seeli muso ma musoya tana sira fe; i n'a fo dasumusumu, ani magajogonya daamuta sira fe.

Kafogogonya, o ye seeli ye muso lebu ma.

Umura baaraw bakuruba la (a be ke kɔfara kan wali furayɛ laban)

Kòli

Latikolon

Naamufini donni.

Naamu, o ye Umura
ɲaniya tàli de ye.

Laminɛli.

Alikaba munumununni.

Joko fila seli

Ibrahimia joyɔɔ kɔfɛ.

Safa ni Mariwa kulu ni
ɲogɔnce taamali.

Kunsigidili wali a tìgeli.

Ala de ye donni lakika tìgì
ye, seli ni kisi b'an kuntigi
Mamadu kan.

Index

umura mankutu n'a kitiw lasurunya.	1
Ɓɛbila	2
A ɓɓo: Bato minɓi sarati	3
A filanan: Umura mankutu n'a kitiw dooni kiti	4
A sabanan: Umura fusamanciya	5
Umra cogoya	6
A ɓɓo: ɓaniyatayɓɓɓɓ kitiw:	7
A filanan: naamu kecogo n'a kitiw:	8
A sabanan: munumununni(tawafu) kecogo	10
A naaninan: safa ni mariwa kulu ni jɓɓɓɓɓɓ taama ke cogoya.	13
A duuranan: kunsigi dili n'a tigeli kecogo :	15
Umura baaraw bakuruba la(a be ke kɓfara kan wali furajɓ laban)	18

HADIYAH
HAJI & MU'TAMR'S GIFT

هدية
هدية الحاج والمقيم

www.hadiyah.org.sa